Alkoholijuomien etämyynnin nykytila

1. Voimassa oleva alkoholilaki

Alkoholilaissa ei ole säännöstä, joka koskisi esimerkiksi ulkomailta Suomeen tapahtuvaa alkoholijuomien myyntiä. Sen sijaan tällaiseen myyntiin on sovellettu kolmea säännöstä:

Alkoholilain **13** §:n mukaan alkoholiyhtiöllä on alkoholijuomien vähittäismyynnin yksinoikeus **14 §:ssä** säädetyin poikkeuksin: lupaa edellyttävät enintään 4,7 % käymisteitse valmistetut alkoholijuomat kaupoissa ja enintään 13 % tilaviinit (asetuksella säädettynä) valmistuspaikan yhteydestä. Alkoholilain **8 §:n** mukaan alkoholijuomien maahantuonti on lähtökohtaisesti vapaata, mutta kaupalliseen toimintaan maahantuodulla alkoholijuomalla tarvitaan asianomainen lupa (ts. esim. vähittäismyyntiin vähittäismyyntilupa - Alkon tuotteiden myyntiin lupaa ei edes voida myöntää).

2. Em. säännösten sisällön tulkinta

Tapauksessa Visnapuu Helsingin käräjäoikeus ja EUT tulkitsivat em. säännösten tarkoittavan tilannetta, jossa Suomen alkoholilain mukaista vähittäismyyntilupaa edellytetään, jos

1) alkoholijuoman myyjä on sijoittautunut toiseen jäsenvaltioon kuin kuluttajan jäsenvaltioon ja

2) tilanteessa myyjä huolehtii kyseisten juomien kuljetuksesta tai antaa sen kolmannen tehtäväksi. (Tuomiolauselma tuomiossa C 198/14 Visnapuu)

3. Alkoholilain kokonaisuudistuksen valmistelun lähtökohta ja malli

Alkoholilain kokonaisuudistuksen lähtökohtana oli säilyttää nykytila tältä osin.

Valmistelun aikana eduskunta hyväksyi tupakkatuotteiden etämyyntiä koskevat tupakkalain säännökset, joissa määritelmäpykälässä määriteltiin ”rajat ylittävä etämyynti” ja aineellisessa säännöksessä kiellettiin mainittu toiminta.

Koska ulkomailla tapahtuvan tupakan myynnin valvonta on käytännössä mahdotonta, otettiin tupakkalakiin täydentävä maahantuontikielto (67§) seuraavilla perusteluilla:

”Esityksessä ehdotetaan tupakkatuotteiden, nikotiininesteiden ja sähkösavukkeiden rajat ylittävän etämyynnin kieltämistä. Suomalaisten viranomaisten olisi kuitenkin käytännössä hankala puuttua kiellon rikkomiseen silloin, jos toimija on ulkomainen, ja etenkin silloin, jos tämä on sijoittautunut EU:n ulkopuolelle. Siksi 67 §:ssä säädettäisiin, että yksityishenkilö ei saisi hankkia tai tuoda maahan elinkeinonharjoittajalta tupakkatuotteita, nikotiininesteitä tai sähkösavukkeita postitse, tavarankuljetuksena tai muulla vastaavalla tavalla Suomen ulkopuolelta. ”

Tupakkalaki 549/2016

2 § Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan: ---

34) *rajat ylittävällä etämyynnillä* sellaista etämyyntiä kuluttajille, jossa kuluttaja on tuotetta vähittäismyyntiliikkeestä tilatessaan muussa EU:n jäsenvaltiossa kuin siinä jäsenvaltiossa tai kolmannessa maassa, johon vähittäismyyntiliike on sijoittautuneena; vähittäismyyntiliikkeen katsotaan olevan sijoittautuneena jäsenvaltiossa, jos luonnollisen henkilön liiketoimipaikka on kyseisessä jäsenvaltiossa taikka muussa tapauksessa, jos vähittäismyyntiliikkeellä on kyseisessä jäsenvaltiossa sääntömääräinen kotipaikka, hallinnollinen päätoimipaikka, liiketoimipaikka, sivutoimipaikka, jokin muu toimipaikka tai edustaja;

58 § Etämyynnin kielto

Tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden ja nikotiininesteiden rajat ylittävä etämyynti on kielletty. Myöskään Suomeen sijoittautunut elinkeinonharjoittaja ei saa myydä tai muutoin luovuttaa mainittuja tuotteita kuluttajalle kuluttajansuojalain (38/1978) 6 luvun 7 §:n 2 momentissa tarkoitettua etäviestintä käyttäen.

65 § Kielto tuoda maahan etäviestimen välityksellä hankittuja tuotteita

Yksityishenkilö ei saa hankkia tai vastaanottaa elinkeinonharjoittajalta tupakkatuotteita, sähkösavukkeita tai nikotiininesteitä postitse, tavarankuljetuksena tai muulla vastaavalla tavalla Suomen ulkopuolelta.

4. Alkoholilakiluonnos lausuntokierrokselle marraskuussa 2016

Alkon vähittäismyyntimonopolia ja muiden alkoholijuomien lupajärjestelmää koskevat säännökset siirrettiin pääosin lakiluonnokseen. Sen sijaan voimassa olevaa alkoholilain 8 §:ää ei olisi siirretty uuteen lakiin.

Etämyyntikiellon osalta lakiluonnoksessa pyrittiin mahdollisimman selvään ja myös tupakkalain kanssa yhdenmukaiseen malliin: Alkoholijuomien rajat ylittävä etämyynti olisi määritelty 3 §:ssä ja mainittu toiminta ja siihen liittyvä maahantuonti kiellettäisiin 30 §:ssä.

3 § Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan: ---

14) *rajat ylittävällä etämyynnillä* sellaista etämyyntiä kuluttajille, jossa kuluttaja on ainetta tai tuotetta vähittäismyyntiliikkeestä tilatessaan muussa Euroopan unionin (EU) jäsenvaltiossa kuin siinä jäsenvaltiossa tai kolmannessa maassa, johon vähittäismyyntiliike on sijoittautuneena; vähittäismyyntiliikkeen katsotaan olevan sijoittautuneena jäsenvaltiossa, jos luonnollisen henkilön liiketoimipaikka on kyseisessä jäsenvaltiossa taikka muussa tapauksessa, jos vähittäismyyntiliikkeellä on kyseisessä jäsenvaltiossa sääntömääräinen kotipaikka, hallinnollinen päätoimipaikka, liiketoimipaikka, sivutoimipaikka, jokin muu toimipaikka tai edustaja;

30 § Alkoholijuomien rajat ylittävä etämyynti

Alkoholijuomien rajat ylittävä etämyynti ja kyseiseen myyntiin liittyvä maahantuonti Suomeen on kielletty.

5. Etämyyntikiellon jatkovalmistelu keväällä 2017

Lausuntopalautteen pohjalta päädyttiin keväällä 2017 siihen, että yksityisen kansalaisen oikeudesta ostaa alkoholijuomia ulkomailta ja järjestää niiden kuljetus Suomeen tulisi selvyyden vuoksi säätää pykälässä. Sinänsä etämyyntiä ja etämyyntiin liittyvää maahantuontia koskeva kielto olisi ilman lisäystäkin koskenut vain myyjien toimintaa.

Lisäystä pidettiin kuitenkin tarpeellisena osin selvyyden vuoksi ja osin Ruotsin valmistelussa olevan etämyyntikiellon mallin (ks. luku 7) mukaan. Luonnoksessa oli kaksi versiota ensimmäisessä ”etäostamisen” sallittavuuteen olisi liitetty valmisteverotuslain säännösten noudattaminen ja toisessa alkoholilaissa olisi säädetty vain ”etäostamisen” tunnusmerkistöstä: ostaja kuljettaa ostamansa tuotteet itse tai järjestää niiden kuljetuksen myyjän osallistumatta kuljetuksen järjestämiseen.

> **30 § Alkoholijuomien rajat ylittävä etämyynti**
>
> Alkoholijuomien rajat ylittävä etämyynti ja kyseiseen myyntiin liittyvä maahantuonti Suomeen on kielletty.
>
> *Edellä 1 momentin estämättä alkoholijuomien maahantuonti on sallittu omaan käyttöön, jos tilaaja (on antanut valmisteverotuslain (182/2010) 74 tai 78 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen ja vakuuden ja) kuljettaa ostamansa alkoholijuomat itse tai järjestää niiden kuljetuksen siten, että vähittäismyyntiliike tai sen edustaja ei osallistu kuljetuksen järjestämiseen.*

Nykyistä säännöstä, jonka mukaan alkoholijuomien etämyynti ulkomailta Suomeen on kielletty, ei uudistuksessa ole muutettu. Korkeimman oikeuden päätöksen jälkeen etämyyntikieltoa koskevaa säännöstä muutetaan tarvittaessa.

6. Hallituksen esitys 100/2017 vp

Kun hallituksen esityksen viimeistelyn aika tuli, hallituksessa käytiin ilmeisesti poliittinen keskustelu siitä, tuleeko nykyinen etämyyntikielto säilyttää vai tulisiko etämyynti vapauttaa.

Koska varsinaista ratkaisua ei saatu aikaan, esityksen lähtökohdaksi otettiin nykytilan säilyttäminen ja esitykseen pyydettiin siirtämään vain nykyinen alkoholilain 8 §:n 1 momentti.

32 §

Alkoholijuomien maahantuonti

Alkoholijuomia saa tuoda maahan ilman erillistä maahantuontilupaa omaa käyttöä varten sekä kaupalliseen tai muuhun elinkeinotarkoitukseen. Kaupallisessa tai muussa elinkeinotarkoituksessa enemmän kuin 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä alkoholijuomia käyttävä tarvitsee kuitenkin maahan tuotavan alkoholijuoman osalta toimintaansa tämän lain mukaisen luvan.

7. Ruotsissa valmisteltu alkoholijuomien etämyyntikielto

Alkoholilain kokonaisuudistukseen valmisteltu esitys olisi vastannut pitkälti Ruotsin hallituksen valmistelevaa vastaavaa esitystä ”Ds 2016:33. Reglering av distanshandel med alkoholdrycker ”:

> Alkohollagen 5 §
>
> **En enskild person** som har fyllt 20 år och **förvärvat** spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

får själv eller genom egen anlitad transportör föra in dessa drycker till Sverige under förutsättning att dryckerna är avsedda för den enskildes eller dennes familjs personliga bruk.

Transportören ska i förhållande till den som har sålt alkoholdryckerna **vara oberoende** och **får inte på uppdrag av säljaren transportera dryckerna till den som förvärvat dessa.**

I fråga om skattskyldighet och särskilda villkor för sådan införsel som avses i första stycket finns bestämmelser i lagen (1994:1564) om alkoholskatt.

Perusteluissa käsitellään sallittavan ja kielletyn toiminnan rajanvetoa: Sallittua olisi yksityisen kuluttajan ostaminen ja oman kuljetuksen järjestäminen. Kiellettyä olisi myyjän toimesta tapahtuva maahantuonti yli rajan.

Första stycket behandlar den införselsituation som i dag regleras i 4 § punkten 7. Begreppet ”annan oberoende mellanhand” som i dag finns i 4 § 7 utmönstras ur bestämmelsen. Av bestämmelsen framgår förutsättningarna för en enskild person som har fyllt 20 år och som för privat bruk vill föra in alkoholdrycker från ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Köparen har enligt bestämmelsen rätt att anlita och därmed sluta avtal med en transportör för införseln. Genom kravet på att köparen ska avtala med transportören blir det tydligt att **köpet har genomförts utanför Sveriges gränser och att verksamheten därför inte kan ses som detaljhandel i Sverige**. Enligt 5kap. 2 § har Systembolaget ensamrätt att bedriva detaljhandel med spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker i Sverige. …

Kravet i andra stycket på att transportören ska vara oberoende av säljaren innebär att **det inte är tillåtet att med stöd av bestämmelsen föra in alkoholdrycker som transporteras hit av säljaren själv**. I kravet på oberoende ligger också att transportören inte på något sätt får vara knuten till säljaren. En säljare av alkoholdrycker kan dock transportera alkoholdryckerna från sitt ordinarie lager till en plats närmare den svenska gränsen. Det är för transport momentet över den svenska gränsen och vidare till köparens adress som köparen själv måste anlita en av säljaren oberoende transportör.

I tredje stycket upplyses om bestämmelserna i lag en (1994:1564) om alkoholskatt.

Ruotsin hallitus antanee ruotsalaisilta kollegoilta saadun tiedon mukaan hallituksen esityksen parlamentille joulukuussa 2017. Onko esitys em. ehdotuksen mukainen, ei ole vielä tiedossa.